

Шет тілін үйренуге арналған баламалы ресурс ретіндегі жасанды интеллект

ЖАРИЯЛАНДЫ
24.04.2026

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/188358/>

Ақымжан Ақерке Санатқызы

Е.А Бөкетов атындағы Қарағанды Ұлттық зерттеу университеті

Шет тілдері факультеті

Жетекші: Есказинова Жанар Амантаевна

Аннотация

Бұл мақалада жасанды интеллекттің (ЖИ) шет тілін үйренудегі баламалы білім беру ресурсы ретіндегі мүмкіндіктері мен тиімділігі зерттеледі. Зерттеудің негізгі мақсаты – жасанды интеллектке негізделген құралдардың тіл үйрену үдерісіне әсерін талдау және олардың дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстырғандағы артықшылықтары мен шектеулерін анықтау. Зерттеу барысында сапалық және сандық әдістер қолданылып, жоғары оқу орны студенттері арасында сауалнама және оқу нәтижелерін салыстырмалы талдау жүргізілді. Нәтижелер шет тілінде жасанды интеллект құралдарын қолдану студенттердің мотивациясын арттырып, тілдік дағдылардың (сөздік қор, грамматика, сөйлеу) дамуына оң әсер ететінін көрсетті. Мақала қорытындысында жасанды интеллектті шет тілін оқытуда тиімді пайдаланудың педагогикалық шарттары ұсынылады.

Түйін сөздер: жасанды интеллект, шет тілі, цифрлық білім беру, адаптивті оқыту, тілдік дағдылар.

Кіріспе

Қазіргі жаһандану жағдайында шет тілін меңгеру – студенттердің академиялық және кәсіби табыстылығының маңызды факторы. Алайда дәстүрлі оқыту әдістері барлық студенттердің жеке қажеттіліктерін толық қанағаттандыра бермейді. Осыған байланысты білім беру жүйесінде инновациялық технологияларды, соның ішінде жасанды интеллектке негізделген құралдарды қолдану өзекті мәселеге айналып отыр.

Қазіргі цифрландыру дәуірінде білім беру жүйесі түбегейлі өзгерістерге ұшырауда. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қарқынды дамуы оқыту әдістері мен құралдарының жаңаруына алып келді. Әсіресе шет тілін үйрену саласында жасанды интеллектке (ЖИ) негізделген технологиялар кеңінен қолданыла бастады. Дәстүрлі оқыту әдістері барлық студенттерді жеке ерекшеліктерін ескере бермейтіндіктен, баламалы ресурстарды қолдану қажеттілігі туындап отыр.

Зерттеу мәселесі

Шет тілін оқытуда жасанды интеллекттің нақты тиімділігі қандай және ол дәстүрлі оқыту әдістерін қаншалықты толықтыра немесе алмастыра алады деген сұрақ әлі де жан-жақты зерттеуді талап етеді. Сонымен қатар ЖИ құралдарының студенттердің оқу нәтижелеріне, мотивациясына және тілдік дағдыларына әсері жеткілікті деңгейде эмпирикалық тұрғыда дәлелденуі қажет.

Зерттеудің мақсаты

Бұл зерттеудің мақсаты – жасанды интеллектті шет тілін үйренуде баламалы ресурс ретінде қарастырып, оның оқу нәтижелеріне әсерін талдау және тиімділігін дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстыру. Жасанды интеллектті шет тілін үйренуде баламалы ресурс ретінде қарастырып, оның тиімділігін тәжірибелік деректер негізінде талдау.

Зерттеу міндеттері:

- жасанды интеллекттің тіл үйренудегі негізгі функцияларын анықтау;
- ЖИ құралдарының оқу нәтижелеріне әсерін талдау;
- студенттердің ЖИ-ге деген көзқарасын зерттеу;
- алынған нәтижелер негізінде педагогикалық ұсыныстар әзірлеу.

Зерттеудің өзектілігі

Зерттеудің өзектілігі білім беру жүйесінде цифрлық технологияларды кеңінен енгізу қажеттілігімен және студенттердің жеке оқу қажеттіліктерін ескеретін икемді оқыту модельдеріне сұраныстың артуымен байланысты. Жасанды интеллектке негізделген құралдар адаптивті оқыту, жедел кері байланыс және дербестендірілген оқу траекториясын құру мүмкіндігі арқылы шет тілін меңгеру үдерісін тиімді ете алады.

Жасанды интеллект – деректерді талдау, үйрену және шешім қабылдау қабілетіне ие компьютерлік жүйелер жиынтығы. Соңғы жылдары ЖИ тіл үйренуге арналған қосымшаларда, виртуалды ассистенттерде, автоматтандырылған аударма және сөйлеуді тану жүйелерінде кеңінен қолданылуда. Бұл технологиялар студенттерге жеке оқу траекториясын құруға мүмкіндік береді.

Әдіс

Зерттеу 2024–2025 оқу жылында жоғары оқу орнының 1–2 курс студенттері арасында жүргізілді. Зерттеуге 60 студент қатысты. Олар екі топқа бөлінді:

Бақылау тобы – дәстүрлі әдістермен оқытылған (30 студент);

Эксперименттік топ – жасанды интеллектке негізделген ресурстарды (чат-боттар, адаптивті қосымшалар, сөйлеуді тану жүйелері) қолданған (30 студент).

Зерттеу әдістері:

- сауалнама жүргізу;
- диагностикалық тестілеу;
- оқу нәтижелерін салыстырмалы талдау;
- бақылау және статистикалық өңдеу.

Эксперимент 8 аптаға созылды. Екі топқа бірдей оқу материалы ұсынылды, айырмашылық тек қолданылған оқыту құралдарында болды.

Нәтижелер

Зерттеу жоғары оқу орны студенттері арасында жүргізілді. Экспериментке 60 студент қатысып, олар бақылау және эксперименттік топтарға бөлінді. Бақылау тобы дәстүрлі оқыту әдістерімен, ал эксперименттік топ жасанды интеллектке негізделген ресурстарды (тілдік чат-боттар, автоматтандырылған жаттығулар, сөйлеуді тану жүйелері) қолдану арқылы білім алды.

Зерттеу нәтижелері эксперименттік топта оқу көрсеткіштерінің айтарлықтай артқанын көрсетті. Атап айтқанда, сөздік қорды меңгеру, сөйлеу және тыңдалым дағдылары бойынша жоғары нәтижелер тіркелді. Студенттердің көпшілігі ЖИ құралдары арқылы өз қателерін жедел түзетуге және жеке қарқынымен жұмыс істеуге мүмкіндік алғанын атап өтті.

Сауалнама нәтижелері бойынша студенттердің 80 пайыздан астамы жасанды интеллект арқылы оқудың қызықты әрі тиімді екенін көрсетті. Сонымен қатар олардың оқу мотивациясы мен өздігінен білім алу дағдыларының артқаны байқалды.

Зерттеу нәтижелері жасанды интеллект құралдарын қолданған эксперименттік топтың оқу көрсеткіштері жоғары болғанын көрсетті.

1-кесте. Оқу нәтижелерінің салыстырмалы көрсеткіштері (%)

Дағды түрі	Бақылау тобы	Эксперименттік топ
Сөздік қор	62%	81%
Грамматика	65%	78%

Сөйлеу дағдысы	58%	84%
Тыңдалым	60%	82%

Сауалнама нәтижелері бойынша студенттердің 87%-ы жасанды интеллект арқылы оқудың қызықты әрі ыңғайлы екенін атап өтті. 82% студенттер ЖИ құралдары олардың өз бетімен жұмыс істеу дағдысын дамытқанын көрсетті.

Талқылау

Алынған нәтижелер жасанды интеллекттің шет тілін үйренуде тиімді баламалы ресурс екенін дәлелдейді. Эксперименттік топтың жоғары көрсеткіштері ЖИ-дің адаптивті оқыту, жедел кері байланыс және жеке қажеттіліктерді ескеру мүмкіндіктерімен түсіндіріледі.

Басқа зерттеулерде де жасанды интеллекттің тіл үйренудегі мотивацияны арттыратыны және студенттердің белсенділігін күшейтетіні көрсетілген. Дегенмен, ЖИ педагогты толық алмастыра алмайды, ол тек көмекші құрал рөлін атқарады. Педагогтің бағыттаушы және бақылаушы қызметі маңызды болып қала береді.

Бұл зерттеу нәтижелері шетелдік және отандық ғалымдардың еңбектерімен сәйкес келеді. Бірқатар зерттеулерде жасанды интеллектке негізделген тілдік платформалардың оқушылардың сөздік қоры мен сөйлеу дағдыларын дамытуда тиімді екені көрсетілген. Атап айтқанда, адаптивті оқыту жүйелері студенттің деңгейіне сай тапсырмалар ұсынып, оқу нәтижесін жақсартатыны дәлелденген.

Қорытынды

Зерттеу нәтижелері жасанды интеллекттің шет тілін үйренуде тиімді баламалы ресурс екенін көрсетті. ЖИ құралдарын жүйелі және мақсатты қолдану білім алушылардың тілдік дағдыларын дамытуға, оқу мотивациясын арттыруға және жеке оқу траекториясын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелерін қорытындылай келе, төмендегідей негізгі тұжырымдар жасалды:

- Жасанды интеллект шет тілін үйренуде тиімді баламалы ресурс бола алады.
- ЖИ құралдары студенттердің оқу мотивациясын арттырып, тілдік дағдылардың дамуына оң әсер етеді.
- Дербестендірілген оқыту мен жедел кері байланыс оқу нәтижелерінің жақсаруына ықпал етеді.
- Жасанды интеллект дәстүрлі оқыту әдістерін толықтырып, мұғалімнің педагогикалық қызметін жеңілдетеді.
- ЖИ-ді білім беру процесіне енгізу ғылыми-әдістемелік негізде жүзеге асырылуы

қажет.

Қорытындылай келе, жасанды интеллектті шет тілін үйренуде тиімді қолдану білім беру сапасын арттырудың перспективалы бағыты болып табылады.

Сонымен қатар жасанды интеллектті білім беру процесіне енгізу педагогикалық тұрғыдан негізделуі және дәстүрлі әдістермен үйлестірілуі қажет. Болашақта бұл бағытта кең ауқымды зерттеулер жүргізу өзекті болып қала береді.

Пайдаланылған әдебиеттер

Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. (2016). *Intelligence Unleashed: An argument for AI in Education*. Pearson.

Warschauer, M., & Healey, D. (1998). Computers and language learning: An overview. *Language Teaching*, 31(2), 57-71.

Godwin-Jones, R. (2018). Using mobile technology to develop language skills. *Language Learning & Technology*, 22(3), 1-17.

Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасы.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі
© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.